

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/historia-z-ipn/archiwum/228002,Andrzej-Grajewski-Aktyw-Duszpasterstwo-Ludzi-Pracy-w-Bielsku-Bialej-19851989.html>
27.02.2026, 01:58

Andrzej Grajewski: „Aktyw”. Duszpasterstwo Ludzi Pracy w Bielsku-Białej 1985–1989

Duszpasterstwa inspirowane przez działaczy Solidarności były formą obecności Kościoła w środowiskach pracowniczych. Taką właśnie rolę odgrywało Duszpasterstwo Ludzi Pracy działające w parafii pw. św. Mikołaja w Bielsku-Białej. Zdaniem bezpieki stanowiło ono „poważne zagrożenie w sferze ideowej, politycznej i społecznej w skali całego województwa bielskiego”.

13.08

[Aparat bezpieczeństwa Kościół Opozycja w PRL](#)

Duszpasterstwo to powstało w czasie, gdy Służbie Bezpieczeństwa udało się zlikwidować najważniejsze struktury Solidarności na Podbeskidziu. Aresztowania latem i jesienią 1983 r. sparaliżowały działalność Regionalnej Komisji Wykonawczej „Trzeci Szereg” NSZZ „Solidarność”. W województwie bielskim zatrzymano około dwustu osób, rozbito podziemne zakładowe organizacje związkowe, a ponad trzydzieści osób aresztowano i postawiono im zarzuty karne. Kolejna fala aresztowań nastąpiła w 1984 r. Pojawiła się więc konieczność zorganizowania jawnych struktur inicjujących różne przedsięwzięcia w mieście i regionie.

Trudne początki

Działacze zdelegalizowanej Solidarności zamierzali powołać do życia duszpasterstwo w parafii Opatrzności Bożej w Białej należącej do archidiecezji krakowskiej. Krok ten uzgodniono z proboszczem ks. Józefem Sanakiem – postacią znaną w mieście, więźniem politycznym czasów stalinowskich. W stanie wojennym kapłan głosił odważne kazania i opiekował się Biskupim Komitetem Pomocy Uwięzionym i Internowanym, którego siedziba mieściła się w jego parafii. Chciał jednak uzyskać akceptację kard. Franciszka Macharskiego dla nowego projektu.

W drugiej połowie listopada 1984 r., gdy kardynał wizytował parafię, zorganizowano mu spotkanie z grupą inicjatorów przedsięwzięcia. W salce parafialnej rozmawiali z nim: Antoni Bobowski, Andrzej Grajewski, Henryk Juszczak, Mirosław Styczeń i Piotr Wojciechowski. Obecny był proboszcz ks. Sanak i jego wikary ks. Franciszek Janczy, który zgodził się zostać opiekunem formującego się środowiska. Wysłuchawszy informacji o idei duszpasterstwa i propozycji, by wziął je pod swoje skrzydła ks. Janczy, kardynał zarzucił zainteresowanym, że chcą wykorzystać jego pozycję w Kościele do celów politycznych. 3 grudnia 1984 r. zwolnił ks. Janczego z obowiązków wikariusza, a następnego dnia przeniósł go do innej parafii.

Wtedy zrodziła się myśl, aby przedstawić ten pomysł w parafii pw. św. Mikołaja położonej po drugiej stronie rzeki Białej, w diecezji katowickiej. Proboszczem był tam od kilku miesięcy ks. Zbigniew Powada.

Rozmowy z nim podjął jego parafianin Piotr Wojciechowski. Przed podjęciem decyzji ks. Powada skontaktował się z biskupem katowickim Herbertem Bednorzem, który zaakceptował powołanie Duszpasterstwa Ludzi Pracy. W grudniu 1984 r. rozpoczęły się pierwsze spotkania. Podstawowym ich celem była formacja świeckich katolików realizujących założenia katolickiej nauki społecznej. Za wzór organizatorzy przyjęli poczynania ks. Jerzego Popiełuszki, który w parafii pw. św.

Stanisława Kostki w Warszawie stworzył model duszpasterstwa zaangażowanego w bieżące sprawy społeczne.

Grupa nieformalna

Spotkania, którym przewodniczył ks. Powada, odbywały się w piątkowe wieczory. Uczestniczyło w nich około trzydziestu osób z różnych parafii Bielska-Białej – nie tylko zdeklarowani katolicy, ale i ludzie poszukujący przestrzeni wolności i solidarności, m.in. pracownicy Fabryki Samochodów Małolitrażowych, Bielskiej Fabryki Maszyn Włókienniczych „Befama”, Fabryki Maszyn Elektrycznych „Indukta”, Elektrociepłowni Bielsko-Biała, Bielskiego Przedsiębiorstwa Budownictwa Przemysłowego oraz zakładów włókienniczych.

Prócz robotników i techników przychodzili inżynierowie, lekarze i nauczyciele. Duszpasterstwo Ludzi Pracy nie miało uregulowanego statusu – formalnie było inicjatywą parafialną. Grupa spotkała się we wrześniu 1986 r. z biskupem katowickim Damianem Zimoniem wizytującym parafię pw. św. Mikołaja. W dekrete wizytacyjnym zalecono później proboszczowi, aby duszpasterstwo „animować w kierunku poznania katolickiej nauki społecznej” oraz „zdystansować od ugrupowań skrajnych”.

[Czytaj artykuł Andrzeja Grajewskiego „Aktyw”. Duszpasterstwo Ludzi Pracy w Bielsku-Białej 1985-1989 na portalu przystanekhistoria.pl](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Aparat bezpieczeństwa, Kościół, Opozycja w PRL

Artykuł